

DATOS IDENTIFICATIVOS

Contabilidade para PEMES e Empresa Familiar

Materia	Contabilidade para PEMES e Empresa Familiar			
Código	V06M092V01104			
Titulación	Máster Universitario en Dirección de PEMES			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento				
Coordinador/a	Sáez Ocejo, José Luis			
Profesorado	Beltrán Varandela, José Luís Crespo Domínguez, Miguel Ángel Muñoz Dueñas, María del Pilar Pousa Soto, Raquel Sáez Ocejo, José Luis			
Correo-e	jocejo@uvigo.es			
Web	http://www.euee.uvigo.es/mdpemes			
Descrición xeral	(*)Estudo de a información contable para pequenas e medianas empresas (PYMES), con u obxectivo de analizar, diagnosticar e realizar o proceso de planificación e control de xestión empresarial, estratéxico e operativo de as PYMES con os elementos que o conforman, a o obxecto de incorporar en os seus sistemas informativos as variables necesarias con o fin de tomar as decisións oportunas, tanto para usuarios externos como internos, de modo que permitan manter e incrementar a súa actividade en a súa contorna de actuación. O proceso tamén se circunscribe a o dominio de a metodoloxía, técnicas e avaliación de as implicacións económicas de as posicións de control de as empresas a través de a formulación de as contas anuais consolidadas. Como caso particular analizaranse as particularidades e subsistemas de a empresa familiar, aprendendo a gestionar conflitos e a orientar a sucesión de a propiedade e de a xestión.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B2	Adquirir la formación que le permita recopilar, procesar e interpretar información de personal, contable, económica, comercial, jurídica, fiscal y del entorno para poder emitir juicios y tomar decisiones sobre aspectos de la empresa.
C1	CE1. Saber emplear las habilidades personales, actitudes y conocimientos teóricos y prácticos adquiridos en el contexto académico mediante la simulación de situaciones reales de la práctica profesional y a través del contacto con la realidad empresarial que proporcionan las prácticas de empresa.
C2	CE2. Comprender los objetivos y funciones de las diferentes áreas funcionales de las PYMES y las relaciones entre ellas, así como saber manejar, procesar, interpretar y valorar la información, documentación y demás instrumentos de orden económico, contable, financiero, jurídico y social que se generen en el ámbito empresarial.
C9	CE9. Dominar las normas de registro y valoración para PYMES, incluida la problemática de operaciones societarias, con el fin de analizarlas para obtener información útil para usuarios internos y externos.
C10	CE10. Realizar el proceso de planificación y control de gestión empresarial, estratégico y operativo de las PYMES con los elementos que lo conforman, incorporar en sus sistemas informativos las variables para mantener e incrementar su actividad en el entorno de actuación.
C11	CE11. Dominar la metodología, técnicas y evaluación de las implicaciones económicas de las posiciones de control de las empresas a través de la formulación de las cuentas anuales consolidadas.
C12	CE12. Dominar las particularidades y subsistemas de la empresa familiar, aprender a gestionar conflictos y orientar la sucesión de la propiedad y de la gestión.
C18	CE18. Posibilitar un foro de presentación, discusión y debate que permita la búsqueda de soluciones y la realización de propuestas de un modo creativo

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Coñecer a práctica contable relacionada con a pequena e mediana empresa a o obxecto de coñecer as normas de valoración relacionadas con a elaboración de as contas anuais para as citadas empresas, con o fin de analízalas para obter información útil para a toma de decisións.	B2 C2 C9
Comprender os procedementos de consolidación contable para a formulación de as contas anuais consolidadas de acordo a a normativa aplicable a o obxecto de establecer unha opinión sobre a situación económico-financeira de un grupo de empresas en base a a análise de as súas contas anuais consolidadas.	B2 C11 C18
Identificar as particularidades de a empresa familiar, os subsistemas que a conforman e a súa influencia en a orientación estratéxica e futuro de o negocio, con u obxecto de aprender a gestionar conflitos e orientar a sucesión de a propiedade e de a xestión.	B2 C12
Realizar o proceso de planificación e control de xestión empresarial, estratéxico e operativo de as PYMES con os elementos que o conforman, incorporar en os seus sistemas informativos as variables para manter e incrementar a súa actividade en a contorna de actuación.	B2 C10
Aplicar os coñecementos de o programa a un suposto práctico informatizado teórico e a un suposto práctico con documentos reais: facturas, documentos bancarios, impresos fiscais, etc.	B2 C1 C9

Contidos

Tema

1. Normalización de PYMES
2. Normas Internacionais de Información Financeira para PYMES
3. Normalización en Española: Aspectos introductorios de a pequenas e medianas empresas (Pymes) e microempresas
2. Plan xeral de contabilidade para pymes e microempresas
3. Normas de valoración aplicadas a Pymes e microempresas
4. Contas anuais para pymes e microempresas
5. Outros aspectos relacionados con a contabilidade para pymes e microempresas para a análise de contas anuais
6. Sistemas de información empresarial
7. Sistemas de xestión e toma de decisións
8. Outras ferramentas de xestión actuais

9. Introducción a as Contas anuais para PYMES para a súa análise contable

10. Obxectivos e premisas de a análise económica-financeira
11. Instrumentos e técnicas de análises
  - 11.1. Ratios fundamentais de a análise económica
  - 11.2. Apalancamiento
  - 11.3. Elección de estrutura económica
12. Análise financeira
  - 12.1. Solvencia a curto e longo prazo
  - 12.2. Ratios máis utilizados
  - 12.3. Outras cuestións

13. Introducción a o concepto de empresa familiar

- 13.1. Modelos conceptuais de empresa familiar
- 13.2. Tipología de a empresa familiar
- 13.3. Problemática específica de a empresa familiar

14. Simulación informática contable

- 14.1. Introducción a o programa. Opcións básicas. Mantemento de empresas, plan de contas, menús básicos.
 14.2. Suposto práctico informatizado teórico. Funcións avanzadas.
 14.3. Xestión contable informatizada. Contabilización de documentos reais (aplicación práctica).
 14.4. Obtención de a documentación contable

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas	5	25	30
Traballo tutelado	0	34	34
Prácticas con apoio das TIC	16	0	16
Resolución de problemas de forma autónoma	0	35	35
Lección maxistral	18	17	35

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas	Actividades en a que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados con a asignatura, tanto a nivel teórico como práctico relacionados con a asignatura. O alumno/s debe/n desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación de a información dispoñible e a interpretación de os resultados. Adóitase utilizar como complemento de a lección magistral.
Traballo tutelado	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática de a materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Geralmente trátase de unha actividade autónoma de/de os estudante/s que inclúe a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Prácticas con apoio das TIC	Actividades de aplicación de coñecementos a situacións concretas, e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo, que se realizan en aulas de informática.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/para debe analizar devanditos problemas ou exercicios e resolvelos de forma autónoma.
Lección maxistral	Exposición por parte de o profesor de os contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices de un traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver por o estudante.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática de a materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Geralmente trátase de unha actividade autónoma de/de os estudante/s que inclúe a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Resolución de problemas	Actividades en a que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados con a asignatura, tanto a nivel teórico como práctico relacionados con a asignatura. O alumno/s debe/n desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación de a información dispoñible e a interpretación de os resultados. Adóitase utilizar como complemento de a lección magistral.	25	B2 C1 C2 C9 C10 C11 C12 C18
Traballo tutelado	O estudante, de xeito individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática de a materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Geralmente trátase de unha actividade autónoma de/de os estudante/s que inclúe a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...	25	B2 C1 C2 C9 C10 C11 C12 C18

Resolución de problemas de forma autónoma	Actividade na que se formulan problemas ou exercicios relacionados coa materia. O alumno/para debe analizar devanditos problemas ou exercicios e resolvelos de forma autónoma.	25	B2	C1 C2 C9 C10 C11
Lección maxistral	Exposición por parte de o profesor de os contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices de un traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver por o estudante.	25	B2	C2 C9 C10 C11 C12 C18

Outros comentarios sobre a Avaliación

Modalidade presencial: Esíxese a asistencia habitual á clase polo menos en máis dun 85% das sesións

Esixiráselles aos alumnos, dependendo da parte da materia, un traballo aos mesmos, que se entregará en data e condicións previstas.

Os alumnos que non obtivesen a través da avaliación continua puntuación suficiente para a superación da materia, poden alcanzar dita puntuación mediante a realización dun exame final.

Aqueles alumnos que non seguisen a avaliación continua poden superar a materia a través dun exame final específico e puntuable de 0-10.

Modalidade Semipresencial: Exame oral ou escrito e entrega de traballos, se o docentes profesor considéranlo oportuno, cun valor total do 100% da nota.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bibliografía Complementaria

Gersick, K.E.; Davis, J.A.; Hampton, M.M.; Lansberg, I., **Empresas familiares. Generación a generación.**, McGraw-Hill, México,

Ripoll, V. y Balada, T, **Información de costes para la toma de decisiones empresariales**, 1ª, Gestion 2000,

Ripoll, V. y Balada, T, **Manual de costes para pequeñas y medianas empresas**, 2ª, Gestión 2000,

ACCID, **Nuevas tendencias en reducción de costes. Bases conceptuales y aplicaciones prácticas**, 1ª, ACCID,

Bermejo, M., **Gobernando la empresa familiar con visión transformadora y liderazgo positivo**, 1ª, Pearson Educacion,

VV.AA., **Todo Contabilidad 2016-2017**, CISS. Wolters Kluwer,

Mur Nuño, M.A., **Guía Contaplus Élite 2012**, 1ª, Ra-Ma,

Labatut sierra, Gregorio, **Memento Experto. Contabilidad para Emprendedores y PYMES**, 1ª, Francis Lefebvre,

ICAC, **Plan General de Contabilidad y de PYMES. R.D 1514/2007 y 1515/2007 de 16 de noviembre y adaptación al R.D. 1159/2010**, 11ª, Pirámide,

Crespo Domínguez, M.A., **Información financiera y análisis de estados financieros**, 3ª, Tórculo,

Sáez Ocejo, J.L., **Antología del disparate contable (con solucionario)**, 1ª, Andavira,

Archel Domench,P. y otros, **Estados contables: Elaboración, análisis e interpretación**, 7ª, Pirámide, 2022

De Vega Gonzalez,F., **Contaplus 2013 (Manual imprescindible)ANUAL IMPRESCINDIBLE**, Anaya,

Fernando Calbacho Losada y otros, **Guía jurídica sobre la empresa familiar vías jurídicas de prevención y gestión del conflicto en las sociedades familiares**, 1ª, Aranzadi,

VV.AA., **Nuevas tendencias en la dirección de la empresa familiar bases conceptuales y aplicaciones prácticas**, 1ª, Bresca Profit,

Mata Melo, J., **INTRODUCCION A LA CONTABILIDAD FINANCIERA DE LAS PYMES**, 1ª, Paraninfo,

Alonso A. y R. Pousa, **2000 soluciones contables PGC -PYMES**, CISS,

VV.AA., **Contabilidad de gestion avanzadaplanificación, control y experiencias prácticas**, McGrawHill,

Saéz Ocejo, J.Luis, **Fundamentos de contabilidad financiera**, 1ª, Andavira,

VV.AA., **Guía práctica de contabilidad para PYMES**, 1ª, Pirámide,

Antonio P. Martínez Alfonso y Gregorio Labatut Serer, **Casos prácticos del PGC y PGC Pymes y sus implicaciones fiscales**, 2022,

Recomendacións